

Değerlendirme ve Gelişim Dosyaları

8. Yansıtma yazısının hazırlanması. Öğrenciye çalışması boyunca yaptığı gelişmeleri yazabileceği bir fırsatın yaratılarak kendi çalışmaları ile ilgili bir yansıtma yazısı yazması beklenebilir. Bu çalışma öğrenciye kendi çabalarının ve ürününün bir değerlendirmesini yapmaya olanak sağlamaktadır.

Performans Dayanaklı Değerlendirme Örnekleri

Performans dayanaklı değerlendirmeye ilk örnek matematik dersinden gelecektir. Bu örnekte alışlagelmedik bir problem durumu verilmekte ve öğrenciden bu problemin tüm olası çözümlerinin oluşturulması istenmektedir. Bu gerçekleştirilirken matematiksel dilin kullanımı, yanıtın organizasyonu, gerekli çizimleri içeren kapsamlı bir yanıt beklenmektedir. Bu çalışma sınıf içerisinde yapılabilecek niteliktedir.

Tablo 4.1. Kesirlere ilişkin performans dayanaklı değerlendirme

Amaç: Kesirlere ilişkin problem çözme.
Ürün: Sorunun çözümüne yönelik her türlü yanıtı kapsayan rapor ve diyagram.

Yönerge: Aşağıdaki problemi verilen boşlukta çözünüz. Yanıtınız,

- ▶ Diyagram
- ▶ Uygun matematiksel dil
- ▶ Düşünme basamaklarınızın yazılı açıklaması
- ▶ Sonucun açık ve net bir şekilde açıklanması
- ▶ Mümkün olan tüm olası çözümleri

içermelidir.

Doğumgünüünüz için çukolata, çilek ve limon olmak üzere üç ayrı tatta hazırlanmış bir pastanız var. Bu pasta 12 parçaya dilimlenmiştir. Bu dilimlerin dört tanesi çukolatalıdır. Pastanın geri kalan kısmı çilekli ve limonludur. Ancak her farklı tattaki pastadan farklı sayıda dilim vardır.

12 dilimin kaç kombinasyonu çilek ve limon tatlarını temsil eder?

Çözüm:

(Lim, 1997'den alınmıştır.)

Tablo 4.2’de verilen örnek proje tabanlı bir performans dayanaklı değerlendirme çalışmasını örneklendirmektedir. Bu çalışmada öğrenci verilen konulardan birini seçerek araştırma yapacak ve bilgilendirici bir yazı hazırlayacaktır. Konu daha çok fen bilgisi dersine uygundur, ancak değerlendirme sürecinde yazı yazma ve konuşma becerileri de dikkate alınacaktır.

Tablo 4.2. Çevre sorunlarına yönelik proje tabanlı performans dayanaklı değerlendirme

Amaç: Bilgilendirici yazı yazma ve konuşma becerileri.

Ürün: Öğrenciler,

- Aşağıdaki çevre sorunlarından birini seçecekler.
- Problemle ilgili bilgi toplayacaklar.
- Problem çözümüne dönük bir öneri yazacaklar.
- Öneriyi bir bilgisayar yazılım programı kullanarak hazırlayacaklar.
- Gerekli durumlarda tablo, grafik oluşturarak ana noktaları özetleyecekler.
- Sınıfta öneriyi sözel olarak savunacak 10 dakikalık bir sunum gerçekleştirecekler.

Yönerge:

Bir sosya! grubun üyesi olarak aşağıda ülkemiz için önemli olan çevre sorunlarından birini seçerek bir çözüm önerisi geliştirmeniz istenmektedir. Bu çevre sorunları şunlardır:

- ▶ su kirliliği
- ▶ çöplerin tekrar kazanımı
- ▶ erozyon
- ▶ hava kirliliği

Önerinizi seçmiş olduğunuz soruna çözüm getirecek şekilde yazınız. Önerileriniz, bilimsel verilere dayanmalı, grafik, tablo kullanımı ile özetlenip desteklenmelidir. Sunumunuzu üyesi olduğunuz komisyonda sözel olarak savunmanız gerekmektedir.

Önerinin uzunluğu: tek aralıklı yazılmış 10 sayfa.

Bitirme süresi: 8 hafta

Sözel sunum süresi: 10 dakika

(Haladyna, 1997’den alınmıştır.)

Tablo 4.3’te verilen örnek fen bilgisi dersinde sınıf ortamında gerçekleştirilebilecek bir performans dayanaklı değerlendirme sürecini içermektedir. Burada öğrencinin verilen bir problem durumuna yönelik olarak veri toplaması, analiz yapması, çıkardığı sonuçları yorumlaması beklenmektedir.

Tablo 4.3. Sınıf içi laboratuvar çalışmasına dayanan performans dayanaklı değerlendirme

Amaç: Veri toplama, Analiz, Yorum Yapma.

Ürün: Veri analizlerini içeren araştırma raporu.

Bu çalışmanın amacı bir çözücünün içerisinde katı maddeleri çözerken çözünme miktarını ve hızını nelerin etkilediğini ortaya çıkarmaktır.

Bu deneyde aşağıdakileri yapmak zorundasınız:

1. Bir çözücü ve farklı çözünen maddeler seçiniz. Bu konuda öğretmeninizden yardım istemeniz gerekmektedir.
2. Deneyi nasıl tasarlayacağınızı sınıf arkadaşlarınızla birlikte konuşunuz. Hangi değişkenleri kontrol edip hangi değişkenlerin çözünürlük üzerine olan etkisini belirleyeceğinize karar veriniz.
3. Deneyde nasıl bir strateji izleyeceğinizi belirleyerek rapor olarak yazınız ve bu raporla ilgili olarak öğretmeninizden olur alınız.
4. Tasarladığınız deneyi gerçekleştirerek gerekli notları alınız.

Sorular:

1. Yapmış olduğunuz deneyde hangi faktörler çözünme hızını ve çözünen madde miktarını etkilemiştir? Tüm faktörleri açıklayınız ancak bir faktör için değişimi grafik ya da tabloyla göstermeniz gerekmektedir.
2. Deneyde hangi değişkenleri nasıl kontrol ettiniz?
3. Deney sonuçlarından elde edilen bulgularla günlük yaşamda karşılaştığınız ya da gözlemlediğiniz durumları açıklayınız.

Değerlendirme: Yaptığınız çalışma topladığınız verinin kalitesi, raporun kapsamının niteliği dikkate alınarak değerlendirilecektir.

Tablo 4.4'teki örnekte öğrencilerin yaşadıkları çevreyle ilgili olarak veri toplayabilme, bu verilerden anlam çıkarma, rapor yazma, elde ettikleri verilerden yola çıkarak doğal kaynakların kullanımına yönelik sosyal duyarlılık geliştirme gibi hedefler amaçlanmaktadır. Bu çalışma yine proje tabanlı yapılmakta, öğrenciye okul dışı zamanda bir araştırmayı tasarlayıp yürütmesi konusunda sorumluluk verilmektedir.

Tablo 4.4. Veri toplama ve analizine yönelik proje tabanlı performans dayanaklı değerlendirme

Amaç: Veri toplama, analiz etme, genelleme, sosyal beceriler, sunum becerileri, grup çalışmasında sorumluluk üstlenme.
Ürün: Proje raporu.

Yaşadığınız yerde su tüketimine yönelik bir proje çalışması yapmanız beklenmektedir. Araştırmanın amacı evlerdeki su sarfiyatının hangi faktörlerden etkilendiğini bulmaktır. Her bir ev bir birim olarak dikkate alınmakla birlikte aynı zamanda bu çalışmada bulunduğunuz bölgede (apartmanda) kişi başına düşen su harcama miktarlarını da belirlemeniz beklenmektedir. Bu amaçla bulunduğunuz bölgede (apartmanda) anlamlı bir veri oluşturmak için yeterli sayıda gözlem yapmanız, araştırma sorusunu yanıtladığınız için toplanacak bilgilere karar vermeniz, verileri bir ay süresince toplamanız, toplanan verileri anlamlı hâle getirmeniz, analiz etmeniz ve bir sonuca ulaşmanız beklenmektedir. Proje sonunda temiz suyun gittikçe azaldığı günümüz toplumunda kişilerin su tüketiminde daha dikkatli olmaları için almaları gereken tedbirlere yönelik olarak araştırmanızın bulgularından yola çıkarak öneriler geliştirebilirsiniz.

Bu çalışmayı üç kişi birlikte gerçekleştirebilirsiniz. Çalışmanız, proje üyelerinin sorumluluklarını içeren bir plan, en az 30 evden toplanmış bilgiler, toplanan bilgilerin grafiksel, ya da tablolarla özetlendiği ve anlamlandırıldığı bir rapor, tüketimin malî tablosu ve daha doğru bir tüketim için araştırma bulgularından yola çıkılarak yapılmış öneriler listesinden oluşacaktır. Çalışmanızı 15 dakikalık bir sürede tüm proje elemanlarının katılımı ile sunacaksınız. Sunumunuz çalışmanın ana noktalarını özetleyerek etkili bir mesaj vermelidir.

Tablo 4.4. devamı

Değerlendirme ölçütleri:

Yaptığınız çalışma aşağıdaki sorulara göre değerlendirilecektir.
Belli aralıklarla seçilen evlerden bilgi toplanmış mı?
Toplanan bilgiler araştırma sorularını yanıtlamaya yönelik olarak organize edilmiş mi?
Sonuçlar tablo, grafik ya da başka bir görsel format içerisinde sunulmuş mu?
Yapılan sunu amaca yönelik olarak önemli noktaları kapsamakta mı?

Tablo 4.5 yine proje tabanlı bir performans dayanaklı değerlendirme çalışmasını göstermektedir. Bu çalışmada sosyal bilgiler alanında coğrafya ve Türkçe derslerini birleştirmekte, aynı zamanda öğrencilerin poster hazırlama ve sunum yapma becerilerine yönelik planlamaları kapsamaktadır. Bu çalışma ayrıca grup çalışmasının gereği olarak sorumluluk üstlenme ve grup üyeleri ile birlikte ortak hedefe yönelik olarak çalışma becerilerini de dikkate almaktadır.

Tablo 4.5. Proje tabanlı sosyal bilgiler ve Türkçe derslerine yönelik performans dayanaklı değerlendirme

Amaç: Afrika'nın bazı bölgelerindeki durumlara ilişkin bilgilendirici bir şiir yazma.

Ürün: Yapacağınız grup çalışmasında aşağıdakileri içeren bir poster hazırlamanız beklenmektedir.

1. Başlık, 2. Dört şiir, 3. Grafikler. Grup üyelerinden her biri bir şiir yazmaktan ve bu şiirdeki konuyu destekleyici bir grafik hazırlamaktan sorumludur.

Süreç:

Grup olarak aşağıdaki işleri yapmanız beklenmektedir:

- Afrika'da bir bölge belirlemeniz,
- Bitki, hayvan, iklim, su, ses, renk vs. gibi bir tema belirlemeniz,
- Son ürününüzün neye benzeyeceğinin kararlaştırılması ve her bir grup üyesinin iş tanımlarının belirlenmesi.

Tablo 4.9. Proje değerlendirme cetveli

	Yeterli değil	Kabul edilebilir	Oldukça iyi	Mükemmel
Amaç	Amaç açık değil	Yenilik yok sıradan	Amaç açık	Amaç açık proje uygun
Organizasyon	Zayıf, dağınık	Takip edilmesi güç, sıra yok	Birkaç basamak sırasız	İyi tasarlanmış, takip edilmesi kolay, basamaklar sıralı
Dil kullanımı (Gramer, ifade bütünlüğü v.s)	Çok hata var (6'dan fazla)	Hata var (4-6)	Az hata var (2-3)	Hatasız
Kapsam	Gözle görülür bir çaba yok	Bazı ögeler tamamlanmış	Birçok öge tamamlanmış	Bütün ögeler tamamlanmış
Yaratıcılık	Çok az öge tamamlanmış	Çok az çaba gözleniyor	Bazı yeni fikirler var	Oldukça yaratıcı ve farklı bir proje
Genel değerlendirme	Okuması zor, özensiz.	Bazı karışık bölümlere rağmen genelde düzgün	İyi el yazısı, temiz ve düzenli	Çok düzgün yazılmış ve özenle hazırlanmış

(Lim, 1997'den uyarlanmıştır.)

Yukarıdaki Tablo 4.9'da verilen puanlama cetveli genel olarak yazılı her türlü projeyi değerlendirmek amacı ile kullanılabilir. Bu cetvelin yukarıda verilen farklı türleri birleştiren bir örnek olduğu söylenebilir. Amaç, kapsam, gramer, yaratıcılık gibi boyutlar yeterli değil, kabul edilebilir, oldukça iyi ve mükemmel boyutlarında değerlendirilmektedir. Ayrıca her bir kategori için ne beklendiği genel olarak tanımlanmıştır. Daha önce proje tabanlı verilen örnekler bu cetvelle değerlendirilebilir.

Özellikle fen ve matematik derslerinde öğrencilerin problem çözme becerilerini değerlendirmek amacı ile farklı değerlendirme durumlarının yaratılabileceği daha önceki bölümlerde açıklanmıştır. Performans dayanaklı değerlendirme sürecinde özellikle hesaplama işlemlerinin yapılmasını gerektiren durumlarda aşağıda Tablo 4.10'da verilen puanlama cetvelini kullanmak mümkündür.

Aşağıda Tablo 4.10'da verilen puanlama cetveli yalnızca matematiksel işlemlere dayanarak yapılan sorulardan çok öğrencinin problemi görerek anlaması ve tanımlaması, çözüm yöntemlerini önermesi ve bunları çözüm için kullanması ve sonucu değerlendirerek uygun bir dille yansıtması boyutlarında değerlendirme yapmaya olanak sağlamaktadır. Gözlenen her bir durum işaretlenecektir. Cetvel bu hâliyle analitiktir, ancak gözlem formlarında olduğu gibi belli durumların var olup olmadığına bakmaktadır.

Tablo 4.10. Problem çözme becerilerini değerlendiren puanlama cetveli.

Problemi Anlama/Tanımlama

- Anlamaya/tanımlamaya ilişkin kanıt yok ()
- Problemin tanımı/yorumu tamamen yanlış ()
- Problemin ana noktaları yanlış yorumlanmış ()
- Problemin detayları yanlış yorumlanmış ()
- Problemin detayları doğru yorumlanmış ()
- Problem tümüyle doğru yorumlanmış ()

Problemin Çözümü

- Çözüm için bir çaba yok ()
- Çözüm için uygun olmayan bir yöntem belirlenmiş ()
- Çözüm için kısmen doğru yöntemler belirlenmiş, bazı temel hatalar var ()
- Çözüm için doğru yöntem belirlenmiş ancak bazı hatalar var ()
- Çözüm için doğru yöntem belirlenmiş ve problem doğru çözülmüş ()

2. Performans Görevi

Verilme Amacı

Bu çalışmada öğrenciden matematik dersinde öğrendiği geometrik şekilleri kullanarak bir oyuncak tasarlaması istenmektedir. Burada öğrencinin öğrendiği geometrik şekillere ait bilgileri sınıf dışında ve kendisi için önemli olan bir alanda (oyun oynama, eğlenme) kullanması söz konusudur. Böylece öğrenci derste öğrendiği bilgileri yaşamın içinde olan etkinliklerle ilişkilendirebilecektir. Bu çalışmada öğrencinin, tasarladığı oyuncağın benzerlerinden farklılığı ve özgünlüğü öğrencinin yaratıcılığı hakkında bilgi verecektir. Bu performans görevinde öğrencilerin öğrendikleri bilgileri oyuncak tasarlarken kullanmaları beceri düzeyinde bir davranıştır. Öğrencinin yaptığı oyuncak tasarlama yani, yeni ve özgün bir ürün ortaya koyma eylemi yetenek düzeyinde bir davranış olarak değerlendirilebilir. Ancak ilköğretim 3. sınıf düzeyindeki bir öğrencinin çok özgün, eşsiz ve benzersiz bir ürün tasarlaması beklenmemelidir. Bu çalışmada öğrencinin verilen konuda neler yapabildiği ile ilgili düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Performans Görevi

İçerik Düzeyi	Sınıf Düzeyi	Beklenen Performans	Puanlama Yöntemi
MATEMATİK Öğrenme Alanı: Geometri Kazanım: Geometrik cisimlerden; küp prizma, silindir, koni ve küreye benzeyen cisimleri belirtir, modeller oluşturur. * MEB (2005c).	İlköğretim 3. sınıf	• Soyut Düşünme • Yaratıcılık	Dereceli Puanlama Anahtarı
	Sevgili öğrencim, İnsanlar yaşamın birçok yerinde geometrik cisimlerden yararlanırlar. Binalar, köprüler, ev eşyaları, oyuncaklar bunlara örnektir. Bu çalışmada senden derste edindiğin bilgilerden yararlanarak, geometrik cisimleri kullanman ve kendine bir oyuncak yapman istenmektedir. Bunun için derste öğrendiğin geometrik cisimlerin tümünü kullanacağın ve tasarımını tamamen senin yapacağın bir oyuncak yapmalı ve bunu arkadaşlarına tanıtmalısın.		

Çalışmanı Yaparken Aşağıdaki Noktalara Dikkat Etmelisin

- Çalışmanı için derste öğrendiğin bilgileri gözden geçirebilirsin.
- Oyuncak için ne tür materyallerden yararlanabileceğini düşünebilirsin.
- Oyuncak için nasıl ilgi çekici olabileceğini düşünebilirsin.
- Gerekli yerlerde aileden ve öğretmenlerinden yardım alabilirsin ancak çalışmanın çoğunu kendi başına yapman gerektiğini unutmamalısın.
- Oyuncak için istediğin boyutlarda yapabilirsin ancak senin yapabileceğin büyüklükte olmasına dikkat edebilirsin.
- Çalışmanı sergileyeceğin için özenli, temiz, eksiksiz olmasına dikkat etmelisin.
- Bu çalışmayı aldıktan en geç 7 gün sonra teslim etmek zorundasın.

Çalışmanın Değerlendirilmesi

Çalışma "içerik (geometrik cisimleri eksiksiz kullanma), ilgi çekicilik (merak ve ilgi uyandırma), sunu becerisi (zamanında, açıklayıcı bir dilde sunumu gerçekleştirme), materyal kullanımı (geometrik cisimler için doğru materyallerden yararlanma) ve zaman kullanımı (oyuncağı verilen sürede teslim etme)" açısından değerlendirilecektir.

Dereceli Puanlama Anahtarı

Öğrencinin

Adı Soyadı :
 Numarası :
 Sınıfı :

Ölçütler	Başlangıç Düzeyinde (1)	Kabul Edilebilir (2)	Oldukça Başarılı (3)	Başarı Puanı	Görüşler ve Öneriler
İçerik	Hazırlanan oyuncakta geometrik cisimlere çok az yer verilmiştir.	Hazırlanan oyuncakta geometrik cisimlerin çoğuna yer verilmiştir.	Hazırlanan oyuncakta geometrik cisimlerin tümüne yer verilmiştir.		
İlgi Çekicilik	Oyuncağın düzenli, temiz, ve ilgi çekecek biçimde hazırlanmasına çok az dikkat edilmiştir.	Oyuncağın düzenli, temiz, ve ilgi çekecek biçimde hazırlanmasına genel olarak dikkat edilmiştir.	Oyuncak düzenli, temiz, ve ilgi çekecek biçimde hazırlanmıştır.		
Sunu Becerisi	Oyuncak karmaşık bir anlatımla sunuldu çok az anlaşıldı ve az ilgi çekti.	Oyuncak genellikle yalın ve düzgün bir anlatımla sunuldu çoğu anlaşıldı ve genel olarak ilgi çekti.	Oyuncağın tümü yalın ve düzgün bir anlatımla sunuldu tümü anlaşıldı ve çok ilgi çekti.		
Materyal Kullanımı	Geometrik cisimlerin 1-2'si doğru kullanılmış.	Geometrik cisimlerin 3-4'ü doğru kullanılmış.	Geometrik cisimlerin tümü doğru kullanılmış.		
Zaman Kullanma	Oyuncak 2 gün geç teslim edildi.	Oyuncak 1 gün geç teslim edildi.	Oyuncak gününde teslim edildi.		

Öğretmenin Geribildirimi:

İçerik Düzeyi	Sınıf Düzeyi	Beklenen Performans	Puanlama Yöntemi
Ders: Sosyal Bilgiler Ünite: Ürettiklerimiz Kazanımlar: * 1 Üretime katkıda bulunma konusuna görüş oluşturur. 2 İşbirliği yaparak üretime dayalı yeni fikirler geliştirir. * MEB, (2005d)	İlköğretim 5. sınıf	• Yaratıcılık • Problem Çözme • İletişim Becerisi	Dereceli Puanlama Anahtarı

Öğretim programlarında yer alan bazı kazanımlar yapısı gereği, zihinsel süreçlerle doğrudan ilişkilidir. Örneğin, yukarıdaki 2. kazanım yaratıcılıkla ilişkilidir. Ancak bazı kazanımlar zihinsel süreçlerle doğrudan ilişkilendirilemeyebilir. Bu durumda öğretmenin, kazanımları hangi zihinsel süreçle ilişkilendireceğini kendisinin belirlemesi gerekmektedir. Örneğin yukarıdaki 1. kazanım, yalnızca “problem çözme” ile değil, “araştırma yapma, karar verme, eleştirel düşünme gibi” zihinsel süreçlerle de ilişkilendirilebilir. Bu noktada öğretmenin performans görevinin içeriğine bakarak üst düzey zihinsel süreç hakkında karar vermesi gerekmektedir.

İkinci Aşama: Görev kısmının oluşturulması

Bu aşamada öğretmen, öğrencinin bizzat kendisinin yapacağı (yapabileceği) bir görev ya da problem durumu oluşturur. Bu problem durumu bir tür sorudur ve öğrencinin verilen bir durumla ilgili olarak neleri yapması ya da hangi görevleri yerine getirmesi gerektiğini tanımlar. Performans görevleri, öğrencilerin görsel ya da yazılı kaynaklardan yararlanarak hazırlayacağı bir çalışma olabileceği gibi, öğrencinin bizzat içinde yer alarak ve yaşarak yerine getireceği bir çalışma da olabilir. Yani görev gerçek yaşam durumlarına dayalı (otantik -ing: authentic-) olabileceği gibi, kurgusal (yaşamda gerçekleşmemiş ancak gerçekleşme olasılığı olan) bir durumu da içerebilir. Bu kurgusal durum, bilimsel olarak çözülebilir ve öğrencinin okulda edindiği bilgilerle, becerilerle yanıtlanabilir olmalıdır. Bu durum, görevin bilimsel doğruluğu açısından önemlidir.

Öğretmenin hazırladığı görev, birinci aşamada belirlenen zihinsel süreçleri içermeli ve onları kullanılabilmelidir. Bu görev, öğrencilerin okulda öğrendikleri bilgileri, becerileri yeni ve yaşamla ilişkili durumlarda kullanmalarını içermelidir. Aşağıda birinci aşamada verilen tanımlamaya uygun bir görev örneği verilmiştir.

Öğrenci arkadaşım merhaba.

İnsanoğlu yaşamın pek çok noktasında sorunlarla karşılaşılıyor. Senden derste öğrendiğin bilgilerden de yararlanarak insanın yaşamında karşılaştığı sorunları çözmeye yardımcı olacak ve yaşamını kolaylaştıracak bir ürün tasarlamayı istiyorum. Bu ürün evde, sokakta, okulda ya da yaşamın herhangi bir yerinde kullanılacak bir ürün olabilir.

Bunun için senden;

1. İnsanların günlük yaşamlarında karşılaştıkları önemli sorunların neler olduğunu belirlemen,
2. Bu sorunlardan birini seçerek onun çözümünde kullanılabilecek bir ürün tasarlamayı
3. Ürünü tasarlama sürecini aşamalar halinde yazman beklenmektedir.

Çalışmanı 5 dakikayı aşmayacak şekilde arkadaşlarına sunmalısın.

Üçüncü Aşama: Yönergenin hazırlanması

Öğrenci tarafından yerine getirilmesi gereken görev oluşturulduktan sonra, öğrencilerin görevi yaparken dikkat etmeleri gereken noktaları belirten kısa bir yönerge hazırlanır. Yönerge, öğrenciler için yol gösterici açıklamalardan oluşur. Yönerge öğrenciyi baskılayıcı ve kontrol altında tutucu değil, onun çalışmasını yaparken gözünden kaçabilecek ve gerçek performansını sergilemesine yardımcı olacak noktalara dikkat çekici olmalıdır. Yönergede, görevin kolayca yanıtlanmasını sağlayacak ipuçlarına yer verilmemelidir.

Yönergede, göreve ilişkin soruların yer almamasına dikkat edilmelidir.

Ayrıca, yönergenin sonunda öğrencinin çalışmasını ne zaman, nasıl teslim edeceği ve çalışmanın hangi ölçütlere göre değerlendirileceği de belirtilmelidir. Bu sayede öğrenci çalışmayı yapmaya başlamadan önce çalışmasının hangi ölçütlere göre değerlendirileceğinin farkında olacak ve çalışmalarını buna göre biçimlendirecektir.

Öğretmenlerin dikkat etmesi gereken diğer bir nokta ise, öğrenci donanımını dikkate almasıdır. Bu noktada öğretmen, öğrenciler bu tür görev-

leri ilk kez yerine getiriyorlarsa yani öğrenci donanımları bu konuda yeteri kadar gelişmemişse ek yönerge vermelidir. Örneğin sunu yaparken veya rapor yazarken dikkat edilecek noktalar gibi...

Yönergede yer alacak açıklamaların ayrıntısı ve anlatım biçimi öğrencinin sınıf, yaş düzeyine ve donanımına göre ayarlanmalıdır. Alt sınıf düzeyinde daha yalın, somut ve açıklayıcı anlatımlar kullanılmalıdır.

Aşağıda, ikinci aşamada verilen göreve ilişkin örnek bir yönerge verilmiştir:

Çalışmaya başlamadan önce dikkat etmen gereken bazı noktalar:

- Derste edindiğin bilgileri gözden geçirebilir, öğrenme eksiklerini tamamlayabilirsin.
- Çalışma planı hazırlayabilirsin.
- Hangi ölçütlere göre değerlendirileceğini.
- Hangi kaynaklardan yararlanacağını belirleyebilirsin vb.

Çalışmayı yaparken dikkat etmen gereken bazı noktalar:

- Sorunları belirlerken yazılı ve görsel materyallerden yararlanabilirsin.
- Yaratıcı bir ürünün geliştirilme süreçlerini inceleyebilirsin.
- Çalışmanın daha iyi olması için kütüphanelere ve kaynak kişilere başvurabilirsin.
- Önerilerde bulunurken kendine özgü düşünceler de geliştirmelisin vb.

Çalışmanın bitiminde senden beklenenler:

- Çalışmanın yazılı kısmını, el yazınla hazırlamalısın.
- Yazının anlatım biçimine ve yazım kurallarına dikkat etmelisin.
- Çalışmanda yararlandığın kaynakları belirtmelisin.
- Çalışmayı en geç 10 gün sonra teslim etmelisin vb.

Sunu yaparken aşağıdaki noktalara dikkat etmelisin:

- Sunuyu sınıfta yazılı bir metni okuyarak değil, konuşarak yapmalısın
- Sunuyu 5 dakikalık bir sürede gerçekleştirmelisin.
- Görüşlerini, çelişkili açıklamalarla değil, tutarlı biçimde dile getirmelisin.
- Gerekli durumlarda harita, tepegöz gibi araçlar kullanmalısın.
- Görüşleri, dikkatle ve ilgiyle dinletecek biçimde sergilemelisin.
- Sunu yaparken kendine güvenen bir görünüm içinde olmalısın vb.

Çalışman aşağıdaki ölçütlere göre değerlendirilecektir:

Sorunu Belirleme: İnsanlık için önemli olan ve bilimsel olarak çözülebilen bir sorunu belirlemelidir.

Çözüm Önerme: Mantıklı ve kullanılabilir bir çözüm üretmiş olmalıdır.

Özgünlük: Ürün, sorunla doğrudan ilgili, soruna çözüm getirici, ilgi çekici ve özgün olmalıdır.

İçerik: Tasarladığı ürünü geliştirme aşamalarını eksiksiz ve doğru olarak açıklamış olmalıdır.

Düzen: Çalışma okunaklı bir şekilde yazılmalı, kâğıt temiz ve kenar boşluklarına dikkat edilerek kullanılmalıdır.

Sunum: Verilen süreye ve yönergede belirtilen sunum kurallarına uyulmalıdır.

Yukarıda verilen yönergenin ayrıntılı biçimde düzenlenmiş olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Yönergede öğrenciden beklenen konularda, öğrencinin donanımı arttıkça yönergelerin daha yalın yazılması mümkün olabilecektir.

Dördüncü Aşama: Puanlama yönteminin belirlenmesi

Bu aşamada belirlenen puanlama yöntemine uygun olarak, dereceli puanlama anahtarı (scoring rubric) ve öğrencilerin kullanacağı diğer değerlendirme formları (öz değerlendirme, akran değerlendirme ve grup değerlendirme) hazırlanır. Performans görevlerinin puanlanmasında genel olarak "dereceli puanlama anahtarları" kullanılır. Dereceli puanlama anahtarları, öğrenci çalışmalarının puanlanmasında kullanılan kategorilerin ve bu kategorilere ait çeşitli düzeylerdeki tanımlamaların bulunduğu bir puanlama aracıdır. Aşağıda bir dereceli puanlama anahtarı örneği verilmiştir. Dereceli puanlama anahtarlarının nasıl geliştirileceği ileriki bölümlerde ele alınmıştır.

Ölçütler	Başarı Düzeyleri			Başarı Puanı	Düşünce ve Görüşler
	Geliştirilmesi Gerekir (1)	Kabul Edilebilir (2)	Oldukça Başarılı (3)		
Sorunu Belirleme	Günlük yaşama ilişkin belirlenen sorun önemli ve çözülebilir değil.	Günlük yaşama ilişkin belirlenen sorun kısmen önemli ve çözülebilir.	Günlük yaşama ilişkin belirlenen sorun önemli ve çözülebilir.		
Çözüm Önerme	Belirlenen soruna ilişkin önerilen çözüm yolu mantıklı ve uygulanabilir değil.	Belirlenen soruna ilişkin önerilen çözüm yolu kısmen mantıklı ve uygulanabilir.	Belirlenen soruna ilişkin önerilen çözüm yolu mantıklı ve uygulanabilir.		
Özgünlük	Tasarlanan ürün sıradan ve benzerlerinin aynısı.	Tasarlanan ürün kısmen özgün ve benzerlerinden esinlenerek üretilmiş.	Tasarlanan ürün özgün ve benzerlerinden farklı.		
İçerik	Ürünün tasarlanma aşamalarında eksiklik ve hatalar mevcut.	Ürünün tasarlanma aşamaları kısmen eksiksiz ve doğru belirtilmiş.	Ürünün tasarlanma aşamaları eksiksiz ve doğru belirtilmiş.		
Sunum	Yapılan sunum anlaşılır değil ve çalışmanın içeriğini eksik yansıtır.	Yapılan sunum kısmen anlaşılır ve çalışmanın içeriğini doğru yansıtır.	Yapılan sunum anlaşılır ve çalışmanın içeriğini doğru yansıtır.		
Düzen	Çalışmanın çok azı okunaklı ve kâğıdın çok azı temiz ve düzenli kullanılmış.	Çalışma genel olarak okunaklı yazılmış, kâğıt genel olarak temiz ve düzenli kullanılmış.	Çalışma okunaklı yazılmış, kâğıt temiz ve düzenli kullanılmış.		
Toplam Başarı Puanı					

Dikkat edileceği gibi yukarıda verilen örnek öğrencinin kapsamlı veri toplamasını gerektiren ve ağırlıklı olarak okul dışında yapılması planlanan bir performans görevidir. Aşağıda geliştirme sürecinde benzer aşamaları içeren ancak ağırlıklı olarak sınıf içinde yapılması planlanan bir performans görevi örneği verilmiştir.

İçerik Düzeyi	Sınıf Düzeyi	Beklenen Performans	Puanlama Yöntemi
Ders: Türkçe Tema: Kazanımlar: * 1 2 * MEB (...).	İlköğretim 7. sınıf	- Yaratıcılık - Yazılı Becerisi Anlatım	Dereceli Puanlama Anahtarı
Görev Aşağıda yalnızca giriş kısmı verilmiş, gelişme ve sonuç kısımları eksik olan bir metin verilmiştir. Bu metni dikkate alarak aşağıdaki görevleri yerine getiriniz.			
1. Verilen parçaya uygun bir isim bularak aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak anlamlı bir şekilde tamamlayınız. (Buğulu, bütüncül, kurgusal, sapmak, sanrı, tedbir, dışlanmak, sırta kadem basmak, tevazu göstermek, haykırmak, pimpirikli)			
2. Yazdığınız parçada bulunan isim ve sıfat tamlamalarını bularak altlarını farklı renkteki kalemle çizerek gösteriniz.			
Cemil hızlı adımlarla merdivenleri çıkmaya başladı. Adeta sesin geldiği yöne doğru kontrolsüzce ilerliyordu. Üçüncü kata geldiğinde 21 numaralı dairenin kapısının sonuna kadar açık olduğunu fark etti. Merdiveni çıkarken duyduğu heyecan ve acelecilik korkuyla sarmalanmış bir hüzne dönüşmüştü. Yavaş ve sakin adımlarla içeri girdi. Hafif bir meltem çarptı yüzüne. Evin pencerelerinden biri açık kalmış olmalı diye düşündü. Ayakları kendiliğinden yatak odasına götürdü duyguları içine geçmiş olan bu hüzünlü adamı. Yatak odasında Selin'i başını yastığa gömmüş ve hıçkırıqlarla ağlıyor olarak buldu. "Ne oldu?" diye telaşa sordu.			
Yönerge: - Çalışmanızı 3 ders saati içerisinde tamamlamalısınız. - Verilen sözcükleri anlamını ortaya koyacak şekilde kullanmalısınız. - Parçayı hem anlatım hem de zaman açısından bozmayacak ve bütünlük oluşturacak şekilde tamamlamalısınız. Verilen metinle bağlantısı kurulmadan yazılan yazılar dikkate alınmayacaktır. - Parçaya bulacağınız isim yazdığınız metinle ilişkili olmalıdır. - Çalışmanızı yaparken kullanmanıza izin verilen kaynaklardan yararlanabilir ya da öğretmeninizden yardım isteyebilirsiniz. - Çalışman, anlatım, sözcük kullanımı, yazım ve dilbilgisi, düzen ve tamlama bulma ölçütleri kullanılarak değerlendirilecektir. Sana verilen puanlama anahtarında bu ölçütleri daha net görebilirsin.			

Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı

Ölçütler	Başarı Düzeyleri			Başarı Puanı	Düşünce ve Görüşler
	Geliştirilmesi Gerekir (1)	Kabul Edilebilir (2)	Oldukça Başarılı (3)		
Anlatım	Öykü, giriş kısmı ile anlamsal ve dilsel açıdan çok az bağlantılı bir şekilde tamamlanmış.	Öykü, giriş kısmı ile anlamsal ve dilsel açıdan kısmen bağlantılı bir şekilde tamamlanmış.	Öykü, giriş kısmı ile anlamsal ve dilsel açıdan bağlantılı bir şekilde tamamlanmış.		
Sözcük Kullanımı	Sözcüklerin çok azı doğru ve yerinde kullanılmış.	Sözcüklerin bir kısmı doğru ve yerinde kullanılmış.	Bütün sözcükler doğru ve yerinde kullanılmış.		
Yazım ve Dilbilgisi	Çalışmada fazlaca yazım ve dil-bilgisi hatası var.	Çalışmada biraz yazım ve dilbilgisi hatası var.	Çalışmada hemen hiç yazım ve dilbilgisi hatası yok.		
Düzen	Çalışmanın çok azı okunaklı ve kâğıdın çok azı temiz ve düzenli kullanılmamış.	Çalışma genel olarak okunaklı yazılmış, kâğıt genel olarak temiz ve düzenli kullanılmış.	Çalışma okunaklı yazılmış, kâğıt temiz ve düzenli kullanılmış.		
Tamlamaları bulma	Sıfat tamlamalarının çok azı doğru olarak bulunmuş.	Sıfat tamlamalarının bir kısmı doğru olarak bulunmuş.	Sıfat tamlamalarının tamamı doğru olarak bulunmuş.		
Toplam Başarı Puanı					

İyi Bir Performans Görevi Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

Öğrenci başarısı hakkında doğru bilgilere ulaşmanın önemli yollarından birisi de, başarı hakkında karar vermeye yardımcı olacak soruların niteliğidir. Özellikle öğrencinin üst düzey zihinsel süreçleri yoklanacaksa, bu süreçleri yoklayacak soruların hazırlanması daha bir önem kazanmaktadır. Bu nedenle bir öğretmenin, performans görevi hazırlarken, aşağıda belirtilen ayrıntılara dikkat etmesi performans görevinin nitelikli ve amacına uygun olması bakımından büyük önem taşımaktadır.

Performans görevleri, öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerini ortaya koyabilecekleri yapıda olmalıdır.

Aşağıda bu durumu açıklayan hatalı ve ideal örnekler verilmiştir.

Hatalı örnek: (İlköğretim 6. sınıf)

Petrol dünyada en çok hangi bölgelerde bulunur?

Petrol kullanılır duruma gelmeden önce hangi işlemlerden geçer?

Petrolü yaşamda nerelerde kullanırız? Örneklerle anlatınız.

Bu örnekte sorulan sorular öğrencilerin öğrendiklerini olduğu gibi aktarmasını isteyen alt düzey zihinsel süreçleri yoklamaktadır. Bu tip sorular performans görevi olarak değil çoktan seçmeli, kısa veya uzun yanıtı ya da klasik ödev sorusu olarak kullanılabilirler.

Aşağıda, aynı konuda hazırlanmış, ancak üst düzey zihinsel süreçleri yoklayan bir soru örneği bulunmaktadır.

İyi örnek: (İlköğretim 6. sınıf)

Dünyamızda enerji insanlar için vazgeçilmezdir. Günümüzde petrol insanlığın en önemli enerji kaynağıdır ancak tükenebilir bir kaynak olduğu da bilinmektedir.

Senden bu durumu göz önüne alarak aşağıdaki sorulara yanıt bulman beklenmektedir.

1. Petrol bulunmasaydı içinde yaşadığımız Dünyanın durumu nasıl olurdu? Dünyanın içinde bulunduğu bugünkü durumu düşün ve yaşanabilecek olumlu ve olumsuz sonuçları gerekçeleriyle yaz.
2. Bir gün dünyadaki petrol kaynakları tükenecek. Siyasi karar vericiler senden bu soruna bugünden bir çözüm üretmeni istiyorlar. Bilim insanlarının yaptığı çalışmaları da inceleyerek, en doğru çözüm yolunun ne olduğunu gerekçeleriyle yaz.

Görülebileceği gibi, iyi örnekte öğrencinin bilgilerini doğrudan aktarmaları değil, öğrendiği birçok bilgi ve beceriyi kullanarak yeni, özgün bir yanıt yapılandırılmaları istenmektedir. Yukarıda sözü edilen bu duruma ilişkin, farklı bir örnek aşağıda verilmiştir.

Hatalı örnek: (İlköğretim 7. sınıf)

Fatih Sultan Mehmet'in yaşamı hakkında bilgi toplayın. İstanbul'un fetihinin dünya ve Osmanlı İmparatorluğu açısından önemi nedir? Açıklayarak yazın.

Yukarıdaki örnekte, öğrencinin Fatih sultan Mehmet ve İstanbul'un fethi hakkında topladığı bilgileri olduğu gibi kağıda aktarması istenmektedir. Öğrenci her ne kadar araştırma yapsa da sorunun içeriği gereği topladığı bilgileri kendinden bir şey katmadan olduğu gibi yansıtabilir. Soru bu haliyle üst düzey zihinsel süreçleri ölçmemektedir ve klasik bir ev ödevi yapısıdadır. Aşağıdaki örnekte ise bu soru geliştirilmiş ve öğrencinin topladığı bilgileri önceki öğrendikleri ile ilişkilendirebileceği, kendi görüş ve fikirlerini belirtebileceği ve üst düzey zihinsel becerilerini kullanabileceği bir yapıya dönüştürülmüştür.

İyi örnek: (İlköğretim 7. sınıf)

Ben Fatih Sultan Mehmet. İstanbul'un fethi ile ilgili sana merak ettiğim bazı sorular sormak istiyorum.

İstanbul'u eğer fethedemeseydik, sonuçları neler olurdu? Türkler ve Avrupalılar açısından ortaya çıkabilecek olası sonuçları tartışır mısın?

İstanbul'u fethettikten sonra, en büyük güçlük farklı kültüre sahip insanlarla Türk kültürüne sahip insanları bir arada yaşatabilmektir. Sen benim yerinde olsaydın İstanbul'da yaşayan farklı inanç ve kültüre sahip insanların birlikte mutlu ve barış içinde yaşamaları için nasıl bir politika izledin? Gereçekleriyle yazar mısın?

Bu tip performans görevlerinde resimlerin ve açıklamalı anlatımların kullanılması, görev için belli bir senaryo oluşturulmasına ve bu yolla öğrencilerin çalışmaya karşı daha ilgili ve dikkatli olmasını sağlamaktadır. Ancak görev yazarken dikkate alınması gereken temel nokta, görevin öğrencinin üst düzey zihinsel sürecini yoklayacak nitelikte olmasıdır.

Performans görevi anlaşılır, ilgi çekici ve sınıf düzeyine uygun olmalıdır.

Hatalı örnek: (İlköğretim 5. sınıf)

Teknolojinin çevreye verdiği zararları araştırarak rapor halinde yazın. Sorunların çözümü için önerilerde bulunun.

Yukarıdaki örnekte verilen problem durumu çok geneldir ve öğrencinin ilgisini çekecek özellikte değildir. Burada öğrenciden tam olarak ne istendiği açık değildir. Bir performans görevi, ne öğrencinin yaratıcılığını

kullanmasını engelleyecek kadar sınırlı ne de kendisinden istenmeyen işleri yapmasına neden olacak kadar genel ve tanımsız olmamalıdır. Görevin tanımsızlığı ya da belirsizliği çalışmanın puanlanmasını güçleştirecek öğrenci başarısı hakkında doğru kararlar verilmesini engelleyecektir. Bu da çalışmanın güvenilirliğini ve geçerliğini düşürecektir.

Aşağıdaki örnekte ise, problem durumu öğrencinin ilgisini çekecek duruma getirilmiş ve öğrencinin yapması istenenler net bir şekilde tanımlanmıştır.

İyi örnek: (İlköğretim 5. sınıf)

Öğretmenin, bir gün Fen ve Teknoloji dersinden sonra sana mutlaka izlemen gerektiğini söyleyerek bir CD verdi. Eve gidip CD'nin birinci bölümünde uçan arabalar, yüzen evler gibi çok değişik ilginç şeyler gördün. Ayrıca insanlar istediği yere istediği zamanda gidebiliyorlar ve teknolojik araçları işlerini kolaylaştırmak için her yerde kullanıyorlardı. CD'nin ikinci bölümünü izlerken de birinci bölümden farklı görüntüler vardı. Gökyüzü gündüz olmasına rağmen duman ve islerden dolayı kapkara gözüküyordu. Denizler kahverengiydi, insanlar nefes almak için gaz maskesine takıyorlar, doğal besinler olmadığı için haplarla besleniyorlardı.

CD'yi izledikten sonra insanların teknolojiyi kullanmayla ilgili olarak kafanda bir takım sorular oluştu. Gerçekten teknoloji insanlar için yararlı mıydı, yoksa zararlı yönleri de var mıydı?

Teknolojinin gelecekte, çevreye ve insanlara benzer zararlarının olmaması için bugünden nasıl önlemler alınması gerekir? Bu konuyla ilgili araştırma yaparak konuyla ilgili görüşlerini gerekçeleriyle açıkla.

Performans görevinin yönergesi açık ve net olmalı, öğrenciye çalışma hakkında rehberlik edecek nitelikte olmalıdır.

Performans görevi: Sence petrol bulunmasaydı şu an dünya nasıl olurdu? İlerde dünyadaki petrol kaynakları tükenince petrole alternatif enerji kaynakları neler olabilir?

Hatalı yönerge 1:

- Çalışmanı yaparken adresinden konuyla ilgili bilgi bulabilirsin.
- Kitabınızın 69. sayfasında konuyla ilgili bilgi bulabilirsin.
- Çalışma sırasında şu an petrol dışında kullandığımız, doğalgaz, güneş enerjisi, nükleer enerji vb. dikkate alabilirsin.

Çalışmanı 1 ay içerisinde teslim etmek zorundasın.